Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії геоморфології та палеогеографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК
“31” серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

обов’язкова

Освітньо-професійна програма: Географія
Спеціальність: 014.07 Середня освіта (географія)
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет : географічний
Мова навчання: українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Підприємництво і фінансова грамотність» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 6 від 31 травня 2021 року)

Розробник : Наконечний К.П., доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, доцент
Викладач : Наконечний К.П., доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, доцент

Погоджено з гарантом ОП _____ **Галиною КОВБІНЬКОЮ**

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Протокол № 1 від "28" серпня 2026 року

Завідувач кафедри _____ Валерій РУДЕНКО

Схвалено методичною радою факультету
Протокол № 1 від "31" серпня 2026 року

Голова методичної ради
географічного факультету _____ **Наталя АНДРУСЯК**

Чернівецький національний ун-т 2026 рік
Наконечний К.П. 2026 рік

Метою викладання дисципліни є набуття студентами компетентностей стосовно основних інструментів управління особистими фінансами та оволодіння студентом навичок підприємницької діяльності, планувати особистий бюджет і захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо: можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень; використання кредитних ресурсів та здійснення безпрограшного інвестування

Пререквізити Навчальна дисципліна вивчається у 5-му семестрі. Пререквізитами є навчальні дисципліни – Економічна і соціальна географія, Бізнес-планування.

Результати навчання*:*

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2. Здатність працювати в команді та спілкуватись з представниками інших професійних груп, міжособистісно взаємодіяти;

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей (креативності), виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості для ефективного управління фінансовими ресурсами;

ЗК 8. Здатність спілкуватися іноземною мовою, використовувати у професійній діяльності;

ЗК 9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище при викладанні підприємництва і фінансової грамотності;

ЗК 13. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, провадження інноваційної діяльності, здатність генерувати нові ідеї, творчо підходити до розв'язання проблем через використання практичних інструментів навчання підприємництву;

ЗК 14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність до творчого пошуку, ефективного розв'язання освітніх проблем нестандартними способами.

Фахові (професійні) компетентності:

ФК 1. Здатність застосовувати базові знання для оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами в науково-дослідницькій і професійній діяльності, реалізовувати теоретичні фінансові знання у практичній діяльності;

ФК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність із дотриманням вимог чинного законодавства та внутрішніх нормативних документів закладу освіти;

ФК 4. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивної освіти за фахом, виявляти навички фінансової культури;

ФК 5. Здатність застосовувати комунікативні знання, уміння та навички а також індивідуально-психологічні якості особистості для успішного здійснення педагогічної комунікативної діяльності, напрями раціоналізації фінансової поведінки в освітньому процесі;

ФК 8. Здатність до організації навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації та навчання впродовж життя, покращення фінансової грамотності населення;

ФК 11. Здатність встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному, регіональному на національному рівнях;

ФК 12. Здатність навчити застосовувати географічні знання при вивченні світу, регіону, країни, своєї місцевої, володіння інструментарієм краєзнавчих досліджень.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- суть та принципи підприємництва;
- основи функціонування та розвитку сучасних фінансових систем;
- принципи державного регулювання фінансової сфери та їх значення в освітньому процесі;
- нормативні документи, що визначають державну політику в галузі економіки та фінансів;
- основи фінансової безпеки громадян;
- сучасні підходи до формування фінансової грамотності та підприємництва в системі освіти.

вміти:

– розрізняти суть підприємств і підприємництва;
– знаходити інформацію про конкретні види фінансових послуг, що надаються різними фінансовими установами,
– працювати з нормативно-правовими актами що формують правове поле в системі фінансової грамотності населення;
– оцінювати переваги і недоліки різних фінансових продуктів;
– використовувати інформаційні та комунікаційні технології для якісного використання навиків підприємництва і фінансової грамотності;
– складати свій бюджет, чому важливо заощаджувати, для чого потрібне страхування; реалізовувати теоретичні фінансові знання у практичній діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	4	120	36	-	24	-	60	-	екзамен
Заочна	3	5	4	120	6	-	6	-	108	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л.	сем.	с.р.		л	сем.	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва та фінансової грамотності в освітньому процесі								
Тема 1. Підприємницька освіта і формування підприємливості в освітньому процесі	15	6	2	7	11	2		9
Тема 2. Фінансова грамотність населення: суть, значення та роль	15	4	4	7	11		2	9
Тема 3. Фінансова система України	15	4	2	9	10			10

Тема 4. Податки і податкова культура	15	4	4	7	11	-	-	11
Змістовий модуль 1	60	18	12	30	43	2	2	39
Змістовий модуль 2. Концептуальні основи використання практичних інструментів системи фінансів та підприємництва								
Тема 5. Запозичення та кредит	15	6	2	7	11	2		9
Тема 6. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян	15	4	4	7	11		2	9
Тема 7. Основи фінансової психології та страхування	15	4	2	9	12		2	10
Тема 8. Сучасні підходи до програми навчання підприємництву і фінансовій грамотності в системі освіти	15	4	4	7	13	2		11
Змістовий модуль 2	60	18	12	30	77	4	4	69
Разом	**120**	**36**	**24**	**60**	**120**	**6**	**6**	**108**

Тематика лекційних занять з переліком питань

Тема 1. Підприємницька освіта і формування підприємливості в освітньому процесі

1. Суть, суб'єкти підприємницької діяльності
2. Передумови здійснення підприємницької діяльності
3. Суть та види підприємств
4. Види підприємницької діяльності
5. Роль підприємництва в економічному розвитку країни.

Тема 2. Фінансова грамотність населення: суть, значення та роль

1. Суть та теоретичні аспекти фінансової освіти.
2. Гроші, їх суть, функції та історія розвитку.
3. Суспільна та економічна корисність грошей

Тема 3. Фінансова система України.

1. Фінансовий добробут сімї.
2. Фінансова система України.
3. Пластикові картки, банкомати і грошові перекази.
4. Фондовий ринок. Класифікація цінних паперів. Схема укладення угоди на фондовій біржі.

Тема 4. Податки і податкова культура

1. Суть та класифікація податків.
2. Політика оподаткування.
3.Нормативно-правові документи, що регулюють податкові відносини в Україні.

Тема 5. Запозичення та кредит.

1.Фінансові запозичення
2.Види кредитів: споживчі кредити, автокредити, кредити на житло
3. Види кредиторів: банки, небанківські фінансові установи
4. Прямі витрати на запозичення
5. Реструктуризація кредиту

Тема 6. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян

1. Фінансова безпека. Крадіжка персональних даних.
2. Суть та призначення фінансових документів.
3. Обачлива фінансова поведінка

Тема 7. Основи фінансової психології та страхування

1. Страхування відповідальності громадян.
2. Порядок дій при настанні страхового випадку.
3. Особливості страхування майна громадян.

Тема 8. Сучасні підходи до програми навчання підприємництву і фінансовій грамотності в системі освіти

1. Планування фінансового життя з використанням наявних можливостей.
2. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на формування доходів сім'ї.
3. Методи навчання підприємництву і фінансовій грамотності в системі освіти.

Тематика семінарських занять з переліком питань

Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінювання в Україні

1. Сутність і складові фінансової грамотності населення.
2. Основні показники та методи оцінювання рівня фінансової грамотності.
3. Сучасний стан фінансової грамотності населення України.
4. Порівняльна характеристика рівня фінансової грамотності населення України та країн Європейського Союзу.
5. Основні проблеми та напрями підвищення рівня фінансової грамотності молоді.

Тема 2. Психологія грошей та її вплив на фінансовий добробут населення

1. Сутність поняття «психологія грошей» та її основні складові.
2. Основні типи грошового мислення та їх характеристика.
3. Вплив фінансових установок на поведінку людини.
4. Психологічні чинники прийняття рішень щодо витрат і заощаджень.
5. Причини імпульсивних покупок та надмірного використання кредитів.
6. Взаємозв'язок між ставленням до грошей та фінансовим добробутом людини.

Тема 3. Формування сімейного бюджету та планування особистих фінансів

1. Сутність, структура та принципи формування сімейного бюджету.
2. Основні джерела доходів та напрями витрат домогосподарств.
3. Методи планування особистих фінансів.
4. Значення заощаджень у системі управління особистими фінансами.
5. Основні помилки у формуванні та використанні сімейного бюджету.
6. Фінансове планування як інструмент забезпечення особистого та сімейного добробуту.

Тема 4. Податки та податкова культура

1. Економічна сутність і функції податків.
2. Основні види податків, які сплачують фізичні особи в Україні.
3. Особливості оподаткування доходів фізичних осіб.
4. Поняття та основні складові податкової культури.
5. Значення податкової дисципліни для суспільства та держави.
6. Порівняльна характеристика системи оподаткування фізичних осіб в Україні та країнах Європейського Союзу.

Тема 5. Страхування як вид фінансової послуги

1. Економічна сутність страхування та його роль у системі фінансових послуг.
2. Основні види страхування та їх характеристика.
3. Особливості особистого, майнового та страхування відповідальності.
4. Принципи вибору страхового продукту споживачем.
5. Основні переваги та ризики використання страхових послуг.
6. Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки громадян і домогосподарств.

Тема 6. Пенсія та пенсійне забезпечення громадян

1. Сутність і значення пенсійного забезпечення населення.
2. Основні складові сучасної пенсійної системи України.
3. Особливості солідарної та накопичувальної пенсійних систем.

4. Чинники, що впливають на розмір майбутньої пенсії.
5. Роль особистих пенсійних накопичень у забезпеченні фінансової стабільності.
6. Зарубіжний досвід організації пенсійного забезпечення населення.

Тема 7. Аналіз фінансової поведінки населення в контексті фінансової грамотності

1. Сутність і основні типи фінансової поведінки населення.
2. Чинники формування фінансових звичок людини.
3. Взаємозв'язок між рівнем фінансової грамотності та фінансовою поведінкою.
4. Особливості фінансової поведінки молоді.
5. Раціональна та ризикована фінансова поведінка населення.
6. Основні напрями формування відповідальної фінансової поведінки.

Тема 8. Фінансове шахрайство та особиста фінансова безпека

1. Поняття та основні види фінансового шахрайства.
2. Найпоширеніші схеми шахрайства з банківськими картками та рахунками.
3. Фішинг, соціальна інженерія та інтернет-шахрайство як загрози фінансовій безпеці.
4. Основні правила безпечного використання платіжних карток та онлайн-банкінгу.
5. Способи захисту персональних і фінансових даних.
6. Порядок дій громадянина у разі виявлення фінансового шахрайства.
7. Роль фінансової грамотності у запобіганні фінансовим шахрайствам.

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувачів в рамках з дисципліни «Підприємництво та фінансова грамотність» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год
	Банківський нагляд і безпека кредитно-депозитних операцій	1. Проаналізувати нормативно-правові акти НБУ щодо банківського нагляду та підготувати короткий огляд (1–2 стор.). 2. Дослідити типові ризики кредитних і депозитних операцій та запропонувати заходи їх мінімізації.	7
2.	Поняття валюти та її конвертованість	1. Розкрити відмінності між вільною, частково та неконвертованою валютою, навести приклади. 2. Дослідити історичну динаміку конвертованості гривні (за останні 10–15 років). 3. Порівняти режими валютних курсів у трьох різних країнах та оцінити їх вплив на економіку.	7
3.	Фінансові правила ведення бюджету домогосподарств	1. Скласти бюджет умовної сім'ї на один місяць за принципами 50/30/20 або іншим обраним методом. 2. Проаналізувати власні або модельні витрати за тиждень та визначити необов'язкові статті витрат.	9

4.	Уявлення молоді про відповідальність за фінансовий добробут і стратегії компенсування ризиків	1. Розробити перелік фінансових ризиків, типових для молоді, та запропонувати шляхи їх компенсування. 2. Написати есе (1 стор.) на тему: «Особиста фінансова відповідальність: чому вона починається у молодому віці»	7
5.	Особиста фінансова безпека: сутність та індикатори впливу	1. Визначити основні індикатори фінансової безпеки особи та побудувати їх графічну модель. 2. Проаналізувати власний рівень фінансової безпеки за 5–7 параметрами. 3. Підготувати рекомендації щодо покращення фінансової безпеки для різних вікових груп.	7
6.	Психологічні особливості багатства та бідності	1. Проаналізувати психологічні моделі поведінки людей з різним рівнем доходу. 2. Написати коротке есе: «Стереотипи про багатство і бідність в сучасному суспільстві». 3. Порівняти підходи до накопичення та споживання у людей з різними фінансовими установками.	7
7.	Боргові цінні папери . Фондова біржа та брокери	1. Підготувати класифікацію боргових цінних паперів та описати їх основні характеристики. 2. Дослідити роботу однієї конкретної фондової біржі (наприклад, NYSE, NASDAQ, Варшавської) та описати процес торгів. 3. Пояснити роль брокера у біржовій діяльності та проаналізувати вимоги до ліцензування.	9
8.	Оцінка ефективності ведення бізнесу	1. Порівняти два бізнес-проєкти за основними KPI та зробити висновок щодо ефективності. 2. Розробити невеликий SWOT-аналіз підприємства та визначити внутрішні й зовнішні фактори успіху.	7

Результати виконаних завдань, передбачених для самостійної роботи здобувача, враховуються в процесі поточного та підсумкового контролю.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання і викладання:

Словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).

Практичні заняття.
Наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).
Робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.
Самостійна робота над питаннями, окресленими програмою ОК.
Підготовка тез/доповіді на конференцію.
Тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
Реферативні та пошукові дослідження.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо методи усного і письмового контролю:

- ***методи усного контролю***: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань, кейсів, представлення аналітичних завдань.
- ***методи письмового контролю***: контрольні роботи, тестування, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе.
- ***методи самоконтролю***: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Форми контролю

Форми поточного контролю – тести, письмові роботи (тематичні, модульні), усне індивідуальне та фронтальне опитування.
Електронний контроль виконання завдань з курсу представлений на електронній платформі https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4235

Форма підсумкового контролю – іспит

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

<table>
<tr><td colspan="10">Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)</td><td>Кількість балів (іспит)</td><td>Сумарна к-ть балів</td></tr>
<tr><td colspan="5">Змістовий модуль 1</td><td colspan="5">Змістовий модуль 2</td><td rowspan="3">40</td><td rowspan="3">100</td></tr>
<tr><td>Т1</td><td>Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>МКР 1</td><td>Т5</td><td>Т6</td><td>Т7</td><td>Т8</td><td>МКР 2</td></tr>
<tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td></tr>
</table>

Підсумкова оцінка за ОК “ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ”, яку здобувач освіти може отримати за результатами вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, які виводяться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (іспиту) – до 40 балів.

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю (опитування, тестування, розв'язанні практичних завдань, задач, виконанні завдань самостійного опрацювання, кейсів). Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів, з яких15 балів за участь у семінарських заняттях, 5 балів – самостійна робота та 10 балів – контрольна робота; 2 модуль – 30 балів, з яких 15 балів за участь у семінарських заняттях, 5 балів – самостійна робота та 10 балів – контрольна робота.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі іспиту з врахуванням балів (оцінок) отриманих за два модулі. Іспит проводиться в усній формі і передбачає відповіді на три теоретичні питання (1 питання – 10 балів; 2 питання – 10 балів; 3 питання – 10 балів), та вирішення п'яти тестів (по 2 бали за кожен тест). Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю і контролю навчальних досягнень студентів

1. Дайте визначення поняття «фінансова грамотність» та опишіть її ключові складові.
2. Проаналізуйте методи вимірювання рівня фінансової грамотності: їх переваги та обмеження.
3. Розкрийте особливості проведення моніторингу фінансової грамотності в Україні.
4. Охарактеризуйте основні індикатори, які використовують міжнародні організації для оцінки фінансової грамотності.
5. Обґрунтуйте потребу державних програм у підвищенні фінансової грамотності населення.
6. Дайте оцінку сучасним трендам у рівні фінансової грамотності серед молоді.
7. Проаналізуйте взаємозв'язок між рівнем фінансової грамотності та рівнем заощаджень домогосподарств.
8. Розкрийте роль закладів освіти у формуванні фінансової грамотності громадян.
9. Охарактеризуйте поняття «психологія грошей» і її основні складові.
10. Обґрунтуйте вплив фінансових установок на прийняття рішень щодо інвестування.
11. Дайте приклади поведінкових упереджень, що впливають на фінансові рішення сімей.

12. Проаналізуйте, як емоції та стрес змінюють споживчу поведінку при витратах.
13. Розкрийте механізми впливу матеріальних очікувань на суб'єктивне відчуття добробуту.
14. Охарактеризуйте методи корекції шкідливих фінансових звичок у населення.
15. Обґрунтуйте необхідність інтеграції психології грошей у програми фінансової освіти.
16. Дайте визначення «сімейного бюджету» та опишіть його структуру.
17. Проаналізуйте популярні підходи до планування особистих фінансів (наприклад, 50/30/20).
18. Розкрийте алгоритм складання місячного бюджету для сім'ї з середнім доходом.
19. Охарактеризуйте інструменти контролю витрат (банківські додатки, таблиці, чек-листи).
20. Обґрунтуйте важливість створення фінансової подушки безпеки та принципи її накопичення.
21. Дайте перелік типових помилок у веденні сімейного бюджету і поясніть їхні наслідки.
22. Проаналізуйте вплив кредитування на стабільність сімейного бюджету.
23. Розкрийте економічну роль податків у формуванні державного бюджету.
24. Охарактеризуйте основні види податків, які сплачують фізичні особи в Україні.
25. Обґрунтуйте значення податкової культури для зниження рівня тіньової економіки.
26. Дайте приклади заходів, що стимулюють податкову дисципліну серед громадян.
27. Проаналізуйте, як змінюється поведінка платників податків під впливом фіскальної політики.
28. Розкрийте основні проблеми адміністрування податкової системи в умовах реформ.
29. Охарактеризуйте роль страхування в системі фінансових послуг.
30. Обґрунтуйте соціальні та економічні функції страхування.
31. Дайте порівняльну характеристику обов'язкового та добровільного страхування.
32. Проаналізуйте критерії вибору страхового продукту для молодої сім'ї.
33. Розкрийте основні ризики, що покриваються медичним страхуванням, й їх обмеження.
34. Охарактеризуйте структуру пенсійної системи України та її ключові елементи.
35. Обґрунтуйте доцільність поєднання солідарної та накопичувальної моделей пенсійного забезпечення.
36. Дайте оцінку потенційним наслідкам пенсійних реформ для різних груп населення.
37. Проаналізуйте способи накопичення додаткової пенсії через недержавні фонди.
38. Розкрийте проблеми демографічного навантаження на пенсійну систему та можливі шляхи адаптації.
39. Охарактеризуйте типи фінансової поведінки населення і їх типові ознаки.
40. Обґрунтуйте важливість аналізу фінансової поведінки для розробки освітніх програм.
41. Дайте приклади «nudge»-інструментів, що змінюють фінансову поведінку громадян.
42. Проаналізуйте зв'язок між рівнем доходів і вибором фінансових продуктів.
43. Розкрийте основні типи фінансового шахрайства, що характерні для сучасного ринку.
44. Охарактеризуйте механізми соціальної інженерії, які використовують шахраї для викрадення грошей.
45. Обґрунтуйте перелік основних правил особистої фінансової безпеки в інтернеті.
46. Дайте покрокову інструкцію дій у разі виявлення транзакції, що може бути шахрайською.
47. Проаналізуйте роль банків і державних органів у попередженні фінансових шахрайств.
48. Розкрийте вплив сучасних технологій (фінтех, мобільні платежі, криптовалюти) на ризики шахрайства.
49. Охарактеризуйте методи навчання населення захисту від фінансового шахрайства та оцініть їх ефективність.
50. Обґрунтуйте доцільність проведення інформаційних кампаній про фінансову безпеку для літніх людей.

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №16 від 25 листопада 2024 року) (https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/) здобувачі освіти мають можливість на зарахування окремих видів робіт в рамках ОК на основі результатів, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Білик М. Д. Фінансова грамотність : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів. Київ : Ніка-Центр, 2020. 412 с.
3. Гриценко А. А. Фінансова культура і добробут населення. Харків : Фактор, 2018. 276 с.
4. Даниленко А. І. Фінансова грамотність : підруч. для студентів ЗВО. Київ : Ліра-К, 2022. 368 с.
5. Економіка та фінанси туристичних підприємств : навч. посіб. / уклад.: Наконечний К. П., Підгірна В. Н., Єремія Г. І. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 216 с. Режим доступу: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12088
6. Колодізєв О. М. Фінансова грамотність і поведінка домогосподарств. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2020. 224 с.
7. Корнєєєв В. В. Особисті фінанси та фінансове планування. Київ : КНЕУ, 2021. 331 с.
8. Лондар С. Л. Податки та податкова культура. Київ : Кондор, 2020. 285 с.
9. Савлук М. І. Гроші та кредит. Київ : КНЕУ, 2019. 560 с.
10. Шелудько В. М. Фінансові ринки. Київ : Знання, 2021. 492 с.

Додаткова

1. Андрущенко В. Л. Фінансова грамотність для всіх. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 198 с.
2. Гудзь О. Є. Фінансова безпека домогосподарств. Київ : Наукова думка, 2019. 220 с.
3. Єпіфанов А. О. Фінансова система України. Суми : Університетська книга, 2020. 344 с.
4. Іващенко А. І. Фінансова поведінка населення : монографія. Київ : КНЕУ, 2021. 300 с.
5. Карлін М. І. Страхування та фінансовий захист. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 248 с.
6. Кізима Т. О. Пенсійне забезпечення : сучасні тенденції. Тернопіль : Екон. думка, 2019. 210 с.
7. Кравчук В. І. Фінансове право України. Київ : Алерта, 2021. 350 с.
8. Лисенко Р. С. Фінансове шахрайство і кібербезпека. Харків : Право, 2022. 192 с.
9. Романюк С. А. Психологія грошей і добробуту. Київ : Освіта України, 2020. 175 с.
10. Шаповал Ю. О. Фінансова грамотність у світовій практиці. Одеса : Астропринт, 2021. 230 с.

Інформаційні ресурси

1. Національний банк України (НБУ) – https://bank.gov.ua (офіційна статистика, матеріали з фінансової грамотності, інформація про банки, платіжні системи, інфляцію).
2. Міністерство фінансів України – https://mof.gov.ua (державна фінансова політика, бюджет, податки, звітність).

3. Державна податкова служба України – https://tax.gov.ua (податкове законодавство, електронні сервіси, консультації для платників).

4. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб – https://www.fg.gov.ua (захист прав вкладників, механізми компенсації вкладів).

5. USAID – Проєкт з фінансового сектору в Україні – https://finlit.usaid.gov.ua (навчальні матеріали, курси, відеоуроки з фінансової грамотності).

6. Всеукраїнська кампанія з фінансової грамотності – «Дружні фінанси» – https://www.finsmart.org.ua
(практичні поради щодо заощаджень, кредитів, інвестицій).

7. OECD – Financial Literacy and Financial Education – https://www.oecd.org/financial/education
(міжнародні дослідження та стандарти фінансової грамотності).

8. Світовий банк – Financial Inclusion & Literacy – https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion
(глобальні ініціативи з фінансової освіти та доступу до фінансових послуг).

9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України – https://www.nssmc.gov.ua
(інформація про інвестиції, фондовий ринок, захист інвесторів).

10. Європейська комісія – Financial Education – https://finance.ec.europa.eu/financial-consumer-protection/financial-education_en
(європейські підходи до фінансової грамотності та захисту споживачів).

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.